

Medsols

Nr 2, 2001

Medlemstidning för Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen

LOVA...

HATTA...

MASKA...

**Det är svensk avvecklingspolitik i ett nötskal.
Men nu,**

NU SKA BARSEBÄCK VÄCK!

KOM TILL BARSEBÄCK 30 JUNI

**För mer info, läs bladet samt kolla www.barseback.de
Vi ses i Barsebäck!**

Dubbla budskap som strategi

Sveriges energipolitik är svårförstådd. Kanske därför att regeringen ofta säger Nej men menar Ja – och tvärtom.

Redan folkomröstningen om kärnkraften 1980 var förfuskad. Efter olyckan i Harrisburg, Pennsylvania – som gav stadens befolkning en gratis röntgenundersökning i sådär 48 timmar – ställdes krav på en folkomröstning i Sverige. Dåvarande statsminister Olof Palme tvingades motvilligt att gå med på det.

Men när regeringen fick klart för sig att omröstningen skulle kunna sluta med ett rungande Nej till socialdemokraternas satsning på kärnkraft, aj, då blev det kris. Året var 1979 och Sverige hade byggt sex reaktorer. Sex till låg på ritbordet eller höll på att byggas.

Vad skulle hända alla dessa miljarder om folket sa Nej?

Lösningen blev ett tredje alternativ i omröstningen, Linje 2. Ett alternativ mittemellan Linjerna 1 (Ja) och 3 (Nej), en linje som visserligen sa Nej men som kunde bli Ja i praktiken.

Nej-men-ja-linjen avgick med segern i folkomröstningen 1980. (Nej kom in på andra plats; Ja långt efter de båda.) Idag, 21 år efter, har bara en av landets tolv reaktorer stängts av, Barsebäck 1.

Barsebäcks stängning visar tyvärr prov på samma stil.

Beslutet togs motvilligt, trots att mycket talar för det:

1. *Barsebäck (liksom alla andra svenska kärnkraftverk) har drivits med kraftiga förluster de senaste åren.* Det är vattenkraft här på skandinaviska halvön resp. fossileldade kraftverk på kontinenten som konkurrerar ut kärnkraft.
2. *Det finns gott om el.* Om påståendet ter sig vågat är det bara att kolla upp. Då finner man, att kraftbolagen i Sverige sommaren 1999 beslöt att kraftigt minska kärnkraftverkens produktion år 2000. Det gör de även 2001.
3. *Barsebäckverket ligger inom synhåll för Köpenhamn, Nordens största metropol.* Alltsedan Harrisburg har danskarna propat på att Barsebäck ska släckas. Det svenska kallsinnet gentemot de danska kraven har brutit mot allt vad nordisk grannsamja heter.

Villkoren som omgav stängningen av Barsebäck 1 är, även de, typiska för socialdemokraternas Nej-men-ja-approach. Först tog statsägda Vattenfall hand om Barsebäck. I gengäld fick Sydskraft två av reaktorerna vid Ringhals. Vattenfall fick sammanlagt nära sex miljarder kronor som ersättning för att Barsebäck 1 fick tas ur drift.

Pengarna använder Vattenfall inte till att underhålla det distributionsnät som svikit åtskilliga svenska hushåll och gårdar vintertid på senare år. Inte heller går miljarderna till att bygga ut det svenska distributionsnätet för att öka den tillgängliga effekten i Sydsverige. I stället tar Vattenfall pengarna och betalar ett kraftigt överpris för en tysk kolgruva (brunkol av värsta slaget) och fyra kärnkraftreaktorer utanför Hamburg (av vilka tre står i tur för nedläggning inom de närmsta 10 åren enligt den tyska avvecklingsplanen).

Här hemma förklarar Vattenfall att man måste dra in på kostnaderna och varnar för möjliga mörkläggnings -- till följd av den effektbrist som man sett till att skapa!

Regeringens argument för att hålla Barsebäck 2 i drift är alltså rätt så ihåliga. Men att låta BB2 stängas sänder ett omisskännligt budskap, nämligen, *Reträtt!* Alla får klart för sig, att svensk kärnkraft är på väg ut.

Hur mycket är regeringen beredd att offra för att slippa sända en sådan signal? Huttrande människor och köldnupen boskap tycks väga lätt i balansen. Inte heller klandras Vattenfall för sitt lättsinne utomlands; regeringen hänvisar t o m till distributionsnätets brister som skäl att inte avveckla Barsebäck2! Underlåtenheten blir till dygd.

December 2000 lovade näringsminister Björn Rosengren danska inrikesminister Karen Jespersen, att Barsebäck 2 stängs senast 2003. (Ett löfte som ersätter ett tidigare löfte om att reaktorn skulle släckas nu i sommar.)

I våras blev Barsebäck Kraft AB ålagt att förbättra säkerheten vid verket. Staten (som äger Vattenfall, som till 74% äger Ringhals AB, som numera äger BB2) beslöt att satsa 180 miljoner kronor på projektet. En sådan summa för ett års säker drift? Ännu ett fall av dubbla budskap.

Man kan verkligen fråga sig om svensk kärnkraftavveckling någonsin blir av. Av dagens svenska energipolitik att döma måste svaret bli ett slags Ja men Nej. Ja, kärnkraften är på väg ut, den hör inte till en miljömässigt hållbar framtid.

Slutparentesen närmar sig sakta men säkert, men nej, Sverige förbereder sig inte.

Charly Hultén

"Jeg hader Sverige"

Vi får hoppas att de flesta köpenhamnsbor upplever parollen som en överdrift men så hette det faktiskt i tidningen EkstraBladets kampanj mot Barsebäck 2 nu i maj. Överdrift eller ej, kampanjen bottenar i danskarnas grämlse över Barsebäckverkets existens. Svenska löften har givits, löften har brutits, men nu har danskarna – och alltfler svenskar, för den delen – fått nog!

Det är bra om våra danska vänner får en påminnelse om att inte alla svenskar tycker som Rosengren & Co. Kom därför till Barsebäck 30 juni och visa var Du står!

Folkkampanjen har uttryckt sitt stöd för den danska regeringen i brev till indenrigesminister Karen Jespersen, liksom till statsminister Poul Nyrup Rasmussen och miljøminister Svend Auken.

Om Aukens svenska kollega, Kjell Larsson, fick bestämma skulle Barsebäck kunna stängas bums. Så sent som 27 maj förklarade Larsson i svensk tv (i polemik mot kärnkraftkramande moderat Bo Lundgren), att "kärnkraften inte är någon ren energikälla". Ljusglimtar finns alltså, även hitom Öresund.

Rapporten från Folkkampanjens årsmöte 24-25 mars får tyvärr stå över till nästa nummer, som kommer i augusti. Den som inte kan bärga sig till dess kan rekvirera handlingarna (protokoll, uttalanden, verksamhetsplanen m.m.) från kansliet.

EN NY BOK

Mellan frälsning och domedag

Det är den fängslande titeln på en historik över "kärnkraftens politiska idéhistoria i Sverige 1945-1999", författad av *Jonas Anshelm*, lärare vid Linköpings universitet. Vi bad en av Folkkampanjens mesta veteraner, *Thorild Dahlgren* i Gävle, läsa och kommentera den:

"Omkring 40 procent av dem som röstat på Linje 2 uppger att de skulle röstat på Linje 3 om inte Linje 2 hade utlovat en framtida avveckling"

Så konstaterade Eva Moberg i DN mars 1980. Det är ett av hundratals citat som samlas i *Jonas Anshelms Mellan frälsning och domedag*. På drygt 500 sidor gör Anshelm en grundlig genomgång av kärnkraftsfrågan i Sverige, från tillståndet av Atomkommittén 1945 till stängningen av Barsebäck 1 1999. Detta utifrån ett enormt antal tidnings- och tidskriftsartiklar och riksdagsprotokoll, liksom böcker och debattskrifter. Med hjälp av den utförliga innehållsförteckningen kan man lätt få en överblick över hur argumentationen för kärnkraften har varierat under decennierna. I en översiktlig tillbakablick (sid 502) karakteriserar Anshelm samhällsidealen: på 1950-talet, nukleärt överflödssamhälle; på 1970-talet, lågenergismhälle; på 1990-talet, kretsloppssamhälle.

På 1950-talet talades det knappast om några problem med strålskador eller avfallsförvaring. Men en begynnande kritik mot kärnkraften förekom efter debatten om svenska atomvapen åren kring 1960. Tio år senare fanns det emellertid ännu planer på kärnkraftsanläggningar för kombinerad värme och elproduktion i Stockholmsområdet och i Göteborg. Man räknade med att "kärnkraftens säkerhetsproblem bör kunna lösas på ett så tillfredsställande sätt att anläggningar av denna typ kan få placeras i tätbefolkade områden" (s 104). Man frågar sig: Gällde detta även säkerhetsproblemen vid transporter av kärnbränsle m m?

Före 1970 hade inte riksdagen informerats särskilt mycket om vare sig planerna för kärnkraftsatsningen eller dess risker, hävdade atomkraftsmotståndaren och riksdagsledamoten Ulla Lindström. Atomfysikern Hannes Alfvén hade emellertid slagit larm redan under tidigt

1960-tal. Men han tycks ha kämpat i motvind. Sin berömmelse till trots, nekades Alfvén plats i programmet under FN:s stora miljökonferens i Stockholm 1972. Riksdagens debatt om kärnkraften sparkades igång av en interpellation inlämnad av Birgitta Hambræus 1972. Tystnaden var därmed bruten. Åtskilliga människor har yttrat sig i frågan under årens lopp, i synnerhet i samband med folkomröstningen 1980. Kärnkraftsanhängarna har minsann inte sparat på krutet! En skrev t.ex. om "risk för världskrig vid snabbavveckling", andra liknade kärnkraftsmotståndet vid medeltida vidskepelse, trolldom eller marknadsgyckel.

Anshelm beskriver på ett överskådligt sätt, vilka frågor som har dominerat under olika tider. Med hjälp av ett utförligt personregister kan man lätt hitta olika debattörers inlägg. Ett liknande register över organisationers, bl a. Folkkampanjens, insatser, hade varit till nytta.

Om man nu ska nämna någon brist, kunde författaren ha ägnat lite mer utrymme åt rättegångarna mot de framsynt miljövänner som blev straffade för sin kamp mot provborrningar m m. Särskilt saknade jag ett omnämnande av den skandalösa rättegången 1981 mot Rädda Voxnan-gruppen – i ett tingshus prytt med devisen LAND SKALL MED LAG BYGGAS!

Men för övrigt känns det småaktigt att komma med anmärkningar mot denna grundliga och mycket väl genomförda historik. Mellan frälsning och domedag rekommenderas varmt!

MELLAN FRÄLSNING OCH DOMEDAG

Be ditt kommunala bibliotek, även gymnasieskolans bibliotek, att snarast skaffa hem ett exemplar. Boken gavs ut 2000 av Brutus Östlings Förlag Symposium.

AVFALLSKEDJANS FÖRENINGs (Akf)

medlemmar hälsas välkomna till årets sommarläger 27-29 juli i vackra Borgsjö (Medelpad).

Medlem i Akf blir man genom att betala årsavgiften, 50 kr, till Pg 618 83 13-8. Anmälningar till lägret tas emot av Ingrid Bildström ingrid.bildstrom@noed.com, tel. 0691-30623 senast veckan innan.

VANDRINGSUTSTÄLLNING

"BÖN FÖR TJERNOBYL" är Svetlana Aleksijevitjs vittnesbörd om sviterna efter kärnkraftens hittills värsta katastrof. Boken har även dramatiserats. Konstnären och fotografen **Ann André**n hör till dem som tagit intryck av Aleksijevitjs berättelse. Inspirerad av boken har hon porträtterat barn från Tjernobyli. Bilderna ingår tillsammans med utdrag ur boken i en vandringsutställning. Senast visades den i Katarina kyrka i Stockholm, där den vissa dagar ackompanjerades av högläsning ur boken.

Ann André ser gärna att utställningen kommer till fler orter. Hon kontaktas genom Folkkampanjens kansli, 08-84 14 90.

MOX i Oskarshamn? Bollen ligger hos regeringen

Redan 1998 började OKG (Oskarshamns Kraftgrupp) bearbeta regeringen om ett tillstånd att börja använda MOX-bränsle i sina reaktorer. Regeringens besked har låtit vänta på sig. I vintras (februari 2001) förklarade miljöminister Kjell Larsson att han fortfarande övervägde ärendet men...

Nu skriver vi juni och regeringen har ännu svårt att komma till skott.

Både Folkkampanjen och Greenpeace har bevakat ärendet från starten. Båda har regelbundna kontakter med departementet. OKG ligger hårt på men hittills har regeringens och riksdagens avvisande hållning har hållit för påtryckningarna.

Avfallet från Sveriges kärnkraftverk måste ju tas om hand. Om det är alla parter eniga. Men att låta upparbeta avfallet till MOX-bränsle är inte något bra sätt. Miljörörelsen har framhållit mindre dåliga alternativ och krävt att miljödepartementet tvingar SKI att undersöka dem. (Tvinga? Ja, tyvärr, ty SKI har stött OKG:s framställan praktiskt

taget från början och överväger inte något annat. Inte självmant i alla fall.)

Det finns alltså andra alternativ och de finns dokumenterade i utländsk forskning. Folkkampanjen har försett departementet med underlag. Men regeringen räds att trycka på myndigheten SKI. Kan det kanske uppfattas som ministerstyre? Mot sådana argument kan man bara fråga: Vems är det politiska ansvaret egentligen?

*

MOX-bränslets nackdelar är välkända i t.ex. Tyskland och Japan. Här hemma är det tyst om MOX. Få vet ens vad det är. OKG:s påtryckningar är inte heller kända utanför fackkretsar. Företaget: Sven Nordlöf tar avsaknaden av svensk debatt som intäkt för att allmänheten godkänner företagets planer. Pyttisan heller! Avsaknaden av debatt beror snarare på att frågan tigts ihjäl av sådana som SKI (som ger sig ut för att vara en kontrollmyndighet). Miljörörelsen har haft svårt att tränga genom i medierna.

Läs mer om MOX, Sellafield och OSPAR i tidningen Medsols (www.folkkampanjen.se). Folkkampanjens MOX-sakkunnig, Ingeborg Klein hans, svarar också på frågor (i.klein hans@swipnet.se; tel/fax 021-416033). Besök även www.nordic.greenpeace.org.

DEN 15 MAJ SKREV EN SAMEÄLLD SVENSK MILJÖRÖRELSE till en brittisk myndighet med anledning av Oskarshamns Kraftgrupps uppseendeväckande kontakter rörande tillverkningen av MOX-bränsle till sina reaktorer. OKG gör gällande att export av MOX till Sverige kan bli aktuell. Syftet med OKGs utspel var att styrka Sellafields driftansökan genom att uppvisa efterfrågan på MOX. Men det är båg. MOX-bränsle är inte tillåtet i Sverige.

till fr. Claire Herdman, Radioactive Substances Division, DETR

Bästa fr. Herdman,

Vi vänder oss till Dig på den svenska miljörelsens vägnar för att lämna vårt bidrag till samrådsprocessen om Sellafield och tillverkningen av MOX-bränsle, alltså the Sellafield MOX Plant Consultation Process.

Förra veckan meddelade det svenska kraftbolaget, OKG, att de slutit ett kontrakt rörande 900 kg plutonium, som är bolagets egendom. Partiet i fråga ska, enligt OKG, användas i tillverkningen av MOX-bränsle i Sellafield MOX Plant. Det är OKG:s avsikt, att MOX-bränslet därefter ska importeras till Sverige och förbrukas i OKGs kärnreaktorer i Oskarshamn.

Vi upplever OKG:s meddelande som både förhastat och väl optimistiskt. I dagens läge saknar OKG regeringens tillstånd att vare sig importera eller bruka MOX-bränsle i sina reaktorer. Eftersom bruket av MOX-bränsle strider mot principiella ställningstaganden från såväl den svenska regeringen som riksdagen, är det knappast att vänta att något sådant tillstånd beviljas.

Den samlade svenska miljörelsen, som företräds av undertecknade, står i vilket fall fast i sitt kompakta motstånd mot bruket av MOX-bränsle i svenska reaktorer, varför vi kommer att fortsätta att aktivt bekämpa alla sådana planer.

Det är vår förhoppning att ni genomskådat OKG:s framställan och ser den för vad den är: ett rent önsketänkande från företagets sida och ett fräckt försök att otillbörligt påverka myndighetens beslutsprocess; att propån därför lämnas utan avseende i era överväganden beträffande ett eventuellt driftstillstånd för Sellafield MOX Plant.

Med vänlig hälsning,

Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen/Jorma Kahanpää, ordf.

Miljöförbundet Jordens Vänner/Liselott Falk, Energiutsk.

Svenska Naturskyddsföreningen/Svante Axelsson, generalsekr.

Greenpeace Nordic/Per Stenbeck, VD

MOX — Varför inte?

MOX = Mixed Oxide Fuel. Till skillnad från vanligt kärnbränsle, som innehåller uranisotoper, har MOX ett inslag (ca 5%) av plutonium.

Vid sidan av ökad risk för att plutonium kommer på avvägar finns det tekniska argument mot MOX. Sammansättning i MOX-bränslet gör att materialet i reaktorerna gärna blir sprödare fortare än när normalt kärnbränsle används. Det ökar självklart haveririsken. Driftspersonalen utsätts, även under normaldrift, för högre doser strålning.

Förbränt MOX-bränsle (avfallet) är mera svårhanterligt än annat avfall: det är hetare, det innehåller mer plutonium, det kräver större förvaringsutrymme i slutlagret.

Risken för stöld och terrordåd poängteras i en färsk rapport från Oxford Research Group. Rapporten skrevs av dr Frank Barnaby, f.d direktör för fredsforskningsinstitutet i Stockholm, SIPRI. Enligt Barnaby krävs inte särskilt stora kunskaper för att åstadkomma en bomb med stulet plutonium. Och risken för stöld när det gäller Sellafield bedöms vara överhängande. Barnaby talar också om icke-explosiva terrordåd, där t.ex. terrorister hotar vårt dricksvatten.

Riskerna ökar ju mer upparbetat avfall det finns.

Ett talande argument mot att Sverige byter fot i MOX-frågan, eller hur?

Vad bråkar man om?

På 1970-talet var det fortfarande tillåtet att hiva kärnavfall i havet. Först när den möjligheten stängdes blev problemen med kärnavfallet akuta.

Sverige har sedan 1984 hävdats att varje kärnkraftland måste ta hand om sitt eget kärnavfall. Det är en klok ståndpunkt, särskilt med tanke på att maxi-glesbygden Sverige kan framstå som en lämplig tipp för sådant som inte får lämpas ut i mera folkrika trakter.

Men några år innan principen slagits fast hade OKG skepat iväg avfall till upparbetningsanläggningen Sellafield på Englands västkust. Avsikten var redan då att få fram MOX-bränsle.

Projektet avbröts. De politiskt ansvariga i Sverige hade nämligen blivit varse nackdelarna med MOX. Tyngst vägde faktumet att upparbetningsprocessen alstrar plutonium, som skulle kunna användas till vapen eller terroristhandlingar. Därför tog regering och riksdag ställning mot bruket av MOX i svenska reaktorer.

Krav ställdes på att avfallet skulle tas tillbaka till Sverige. Men fabriken sa, att det skulle bli för farligt, att emballaget inte höll för det. Avfallet fick därför upparbetas men något MOX tillverkades inte. Sedan 1997 ligger 835 kg plutonium tillhörande OKG kvar i Sellafield. Av det vill OKG göra MOX.

Sellafield – ett kapitel för sig

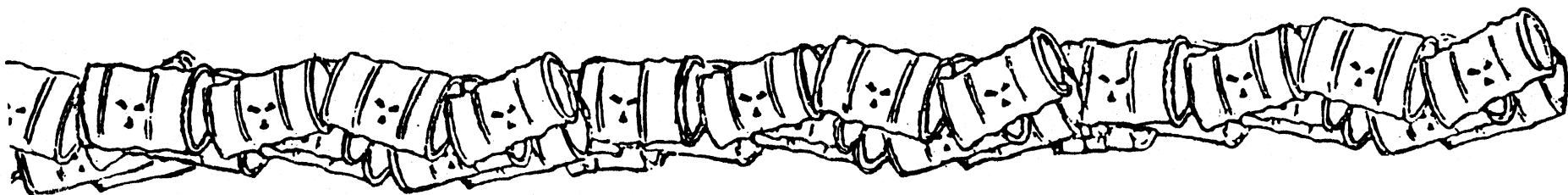
Inspektioner vid Sellafield har uppdagat skandalöst många fel och mycket slarv. Ojämheter i bränslet har fått det att 'skena' i reaktorer, bla i Schweiz i fjol. En rad kunder säger därför idag: "Aldrig mer Sellafield" som leverantör.

Sellafield som sådan har brännmärkts som en riktig miljöbov. Lakvatten från upparbetningsprocessen pumpas regelmässigt ut i Irländska sjön. Golfströmmen för utsläppen vidare mot Skagerrak och norska västkusten. (Även svenska västkusten får sig en släng.) Teknetium från Sellafield hotar norskt fiske.

Länderna som skrivit under OSPAR konventionen (till skydd för Nordatlanten) krävde våren 2000 att upparbetning vid Sellafield och franska La Hague omedelbart skulle upphöra. Sverige var med. Men genom att inte delta i omröstningen kunde Storbritannien och Frankrike strunta i beslutet. Det gör även OKG.

Danmark kritiskt

När de nordiska miljöministrarna träffades i februari i år väckte dansken Svend Auken frågan om svenska OKGs planer på att köpa MOX från Sellafield. Danmark vill inte att så sker. Danmark hör till länderna som vill se Sellafield nedlagd en gång för alltid.

kärnkraft-kärnvapen
till förmån för hållbara energilag.

Stöd oss!
Bli medlem

Sätt in 100 kr på
pg 300 90-5

Regeringens villkor för Barsebäck 2

Regeringen har, enligt dem själva, Sveriges omställning till ett ekologiskt uthålligt samhälle som ett av sina prioriterade mål. Här ingår omställningen av energiområdet med syfte att minska användningen av el till uppvärmning, använda det befintliga systemet mer effektivt och öka tillförseln av el från förnybara källor.

Ett led i denna omställning är att stänga de svenska kärnkraftverken. Riksdagen har beslutat att Barsebäck I och II skall stängas. Ett avtal slöts mellan staten, Sydkraft och Vattenfall och den första reaktorn stängdes i slutet av november 1999. Den andra reaktorn skulle enligt beslut stängas den siste juni 2001. Det är emellertid komplicerade villkor för att stängningen verkligen ska kunna genomföras.

Bortfallet av el skall kompenseras med ny elproduktion och minskad total användning av el. Kompensationen skall stödjas genom att stimulera produktionen från nya energislag samt sprida information om hur elförbrukningen kan minskas.

En uppföljning av dessa villkor planeras till hösten 2001. Redan nu har det gjorts undersökningar om hur långt utvecklingen har kommit och slutsatserna från regeringens sida är att Sverige inte är redo för att stänga den andre reaktorn i Barsebäck. Bedömningen hamnar på ett slutdatum för stängningen någon gång under 2003.

I första hand anser regeringen att målet med att minska elanvändningen med 3 TWh, inte har uppfyllts. Detta skulle motsvara elbortfallet. Vidare anses elöverföringen till Syd- och mellansverige inte vara tillräcklig. Det finns en oro över att vid kallt väder skulle det bli en så stor effektbrist att systemet inte skulle svara upp mot efterfrågan. Där emot tros en stängning inte påverka elpriserna eller industrins tillgång på el.

Regeringen skyller således på bristerna i nätet, för att inte stänga Barsebäck. Om nu dessa krav verkligen måste vara uppfyllda för en stängning verkar det rimligt att satsa på den nordiska elmarknaden. Det finns idag exempelvis olika regler och normer för elhandel som missgynnar den förnybara energin.

Samtidigt bör man ifrågasätta villkoren, är de rimliga? Enligt nationalekonomins mest grundläggande principer krävs det en efterfrågan för att skapa ett utbud. Om inte de här 3 TWh efterfrågas, kommer det inte att finnas producenter som under rimliga omständigheter kan producera dem till ett rimligt pris.

Under några år fram till 2003 kan kommunerna söka pengar till miljöprojekt, det så kallade Lokala investeringsprogrammet. Det är flera miljarder som ska ut till den kommunala verksamheten i ett led mot en hållbar utveckling. Utvärderingar visar att detta program än så länge inte har gett så stor utdelning. Det går stora resurser till administration, på både nationell och lokal nivå, samtidigt som flera av de kommunala projekten skulle ha genomförts, oavsett programmet.

Effektivare vore väl en modell liknande den som miljöexportutredningen kom fram till 1998, där utredarna föreslog en satsning på den svenska miljötekniken. I Sverige finns goda idéer och tekniska förutsättningar som står sig bra på den internationella arenan. Det svåra är att komma dit. Här borde regeringen göra en insats.

Satsa investeringsmiljarderna på nya internationella nätverk och fora för export, då skulle tekniken få ett uppsving och därmed producera miljövänlig el till både Sverige och länder bortom våra gränser. Vi skulle få ett utbud som kan konkurrera med andra producenter till ett rimligt pris.

Genom att skjuta upp stängningen av Barsebäck uppnår vi inte ett ekologiskt hållbart samhälle. Så länge det inte finns något pris på att skada miljön, krävs det politisk styrning. Marknadsekonomi uppnår inte miljömässig hållbarhet utan incitament.

Stina Larsson

Effektbrist ett svepskäl

Ett av den svenska regeringens alltmer ihåliga skäl för att skjuta på Barsebäck 2:s stängning är risken för effektbrist. Denna skulle kunna uppstå någon kall vinterdag.

Effektbristen beräknas i så fall bli kortvarig. Man har talat om en tidsrymd på sammanlagt 9 timmar. Det är naturligtvis svårt att förutsäga så kortvariga bristsituationer.

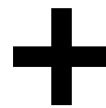
En studie beställd av regeringen (Utvärdering av 1997 års energipolitiska program) visar att effektöverskottet (installerad effekt minus maximalt effektbehov) inom det samnordiska elmarknadsområdet är ca 24 GW. Den samlade svenska kärnkraften representerar ca 9 GW. Barsebäck 2 har effekten 0,6 GW (600 MW).

Om effektöverskottet kunde fördelas där det behövs skulle mer än hela den svenska kärnkraften dubbelt upp kunna stängas (ur effektsynpunkt).

Att i detta läge påstå att Barsebäck 2 inte kan stängas p g a "effektbrist" är inte trovärdigt.

Hösten 92/vintern 93 stod 5 reaktorer avstängda samtidigt i södra Sverige. Det var inte tal om någon effektbrist då! Sedan dess har elkablar till bl.a. Polen byggts. Elförsörjningsmöjligheterna är rimligen bättre idag än 92/93. Eller?

Jorma Kahanpää

1973 Birgitta Hambraeus (c) och Jörn Svensson (vpk) väcker de första motionerna om kärnkraft in riksdagen. Riksdagen beslutar skjuta på beslut om vidare kärnkraftutbyggnad. Men regeringen har redan 11 reaktorer på ritbordet!

1976 Den första Barsebäcksmarschen genom Malmö till Sydkrafts kontor.

1977 Villkorslagen antas av riksdagen. Lagen innebär att inga reaktorer får driftstillstånd om inte ett säkert slutförvar för kärnavfallet kan garanteras.

1977 Nordiska Barsebäcksmarschen med över 20.000 deltagare. 1977 Miljörelsens Alternativa Energiplan, 'MALTE' offentliggörs.

1978 Marsch Barsebäck—Lund, under parollen "MARSCHEN UT UR KÄRNKRAFTSSAMHÄLLET"

1978 Folkkampanjen mot atomkraft bildas. Kampen har tidigare förts av ett antal lokala miljögrupper.

1978 Danska segelbåtar anstormar Barsebäck hamn, avvisas av hamndirektören!

1979 En namninsamling med krav på en folkomröstning om kärnkraft i Sverige startar.

1979 Solmarschen mot Barsebäck.

1979 Folkkampanjen blir en paraplyorganisation där Linje 3-partierna, c, vpk och kds ingår. Även många socialdemokrater, organiserad i 'SAFE', ansluter sig till Linje 3 (istället för s och fp:s Linje 2).

1980 Riksdagen sätter ett s.k. slutparentes för svensk kärnkraft: totalavveckling senast 2010.

1983 Folkkampanjens kongress beslutar om att lösa upp paraplyorganisationen. Folkkampanjen blir en medlemsorganisation, d.v.s. en förening med individuell medlemskap.

1986 En samlad miljörelse kräver total och omedelbar avveckling. Vid en manifestation i Humlegården i Stockholm, som samlade runt 10.000 kärnkraftmotståndare, föds *Stoppa nu!-rörelsen*. Protesterna fortsätter de närmsta åren.

1986 Marsch från Lund till Barsebäck. Stor uppslutning.

1988 Riksdagen antar en avvecklingsplan: Två reaktorer (BARSEBÄCK 1 och Forsmark 1) skall avvecklas med början 1995. Energiminister Birgitta Dahl (s) betecknar beslutet som "oåterkalleligt".

1991 Det 'oåterkalleliga' beslutet från 1988 rivs upp genom en överenskommelse mellan s, fp och c. Slutparentesen, 2010, ligger fast men inga reaktorer skall avvecklas utan att ersättningsenergi finns till hands.

1997 Ny avvecklingsplan: S, C och V kommer överens om att börja avvecklingen genom att stänga BARSEBÄCK 1 senast den 1 juli 1998. BARSEBÄCK 2 stängs senast 1 juli 2001 om det då finns tillräckligt med alternativ elproduktion.

1999 Barsebäckoffensiven 99 Cykelmarsch från Tyskland till Barsebäck.

2000 Barsebäckoffensiven oo Cykelmarsch i omvänd riktning, med massdemonstration vid slutmålet.

2000 Industriminister Björn Rosengren ger Danmarks indenrigsminister Karen Jespersen ett muntligt löfte om att BARSEBÄCK stängs senast 2003. Väl hemma varnar Jespersen för att det svenska löftet mycket väl kan komma att brytas. Hon manar regeringskollegerna, att hålla Sverige under uppsikt. Den danska opinionen närmar sig kokpunkten i fråga om Barsebäck.

1942 Den första plutoniumproduktionen i världen sker vid Los Alamos i USA.
1945 Den första atombomben sprängs över Hiroshima och Nagasaki i historien som ett land använt kärnkraft.

1963 Sveriges första kommersiella reaktor startar i Stockholm. Det är en tungvattenreaktor som producerar plutonium för användning i en atomkraft.
1965 Uranbrytningen på Billingen i Norge startar.

1974 Oskarshamn 2 startar.
1975 BARSEBÄCK 1 tas i drift.

1977 En centerledd regering startar. Det innebär att inga fler reaktorer skulle tas i drift.

1979 en reaktor vid Three Mile Island i Pennsylvania i USA havererar. Lokalbefolkningen får evakueras. Röntgenundersökning i nära 2 dygn visar att det är en tungvattenreaktor som sprider radioaktivitet runt hela världen. Samtliga reaktorer i världen stängs för en folkomröstning.

1980 Folkomröstningen om kärnkraft i Sverige. Rösterna visar att välja på -- två förmenta avvecklare. Linje 2 vill "avveckla med förnuft" och Linje 3 vill "avveckla med dubbla antalet reaktorer. I omröstningen vann Linje 2 med knappt 19% av rösterna. Svenska folket vill ha fler reaktorer.

1984 De två sista kärnkraftreaktorerna i Sverige tas i drift.

1986 Kärnkraftskatastrofen i Tjernobyl i Ukraina drabbas av cesiumnedfall. Kärnkraften i Sverige stängs. Den svenska satsningen på kärnkraft avslutas.

1992 Den hittills allvarligaste händelsen i kärnkraftens historia inträffar 28 juli vid BARSEBÄCK 1. En omfattande följden att het ånga strömmar ned i reaktorn. Rörisoleringen rivs bort och silarna värms upp. Det är tur i oturen att Barsebäck inte havererar. Effekten är bara 2%. Händelsen leder till att reaktorn stängs omedelbart för kontroll under flera månader. Sverige fryser inte.

1994 Fel på brandövervakningssystemet vid Barsebäck 1.

1997 (december) Riksdagen antar en ny avvecklingsplan. Riksdagen rätt att återkalla driftstillståndet för Barsebäck 1.

1999 BARSEBÄCK får underkänt förslag om att återstarta reaktorn. Det är FN:s kärnkraftorgan, IAEA som gör bedömningen.

1999 BARSEBÄCK 1 stängs 30 november 1999.

2001 En internationell kommission utvärderar säkerhetsstandard. Ågarna (bl.a. staterna) i världen kräver att kärnkraften ska vara säker.

erande reaktor tas i bruk i USA.
ngs. Kort därefter faller USA atom-
ki i Japan. Det är den enda gången
npladdningar i krig.

1947 Ab Atomenergi bildas och ”svensk atomkraft” blir till . Både kärnkraft och kärnvapen står på programmet. Sverige planerar egen uranbrytning, anrikningsanläggning, reaktorer, t o m egen upparbetning av utbränt kärnbränsle.

1954R1, forskningsreaktorn vid Kungl. Tekniska Högskolan i Stockholm, tas i drift.

1956 Riktlinjerna för det blågula atomprogrammet fastställs genom Bränsle- och atomutredningarna.

1958 Uranbrytning börjar på Billingen (Västergötland).
sena 1950-talet Atomvapen stryks från programmet genom ett riksdagsbeslut.

1968 ASEA-Atom bildas. Bolaget ägs till hälften av staten. Hela 24 reaktorer planeras stå färdiga till 1990. (Idag ägs 'ASEA-Atom' av brittiska BNFL, som även driver bl.a. Sellafield i Storbritannien.).

1972 ASEA-Atoms första reaktor, Oskarshamn 1, tas i drift

1975 Riksdagen utvidgar kärnkraftprogrammet till 13 reaktorer

ar BARSEBÄCK 2 trots c:s vallöfte
s i drift.

nd i Harrisburg, Pennsylvania, USA,
strålningsdoser motsvarande en
t. Olyckan sänder en politisk chock-
ksdagspartier stödjer nu kravet på

aft: Svenska folket får tre alternativ
lingslinjer och en kärnkraftsvänlig.
, men först efter utbyggnad till det
ingen 23 mars får 'Ja'-linjen, Line 1,
olket har röstat för avveckling!

er, Forsmark 3 och Oskarshamn 3,

nobyl. Vidsträckta delar av Sverige
aftens globala konsekvenser blott-
kärnkraft debatteras i riksdagen.

elsen vid ett svenskt kärnkraftverk
2. Ett fel på en säkerhetsventil får
i kondensatorbassängen. Delar av
slammar igen. Ångan kan inte pas-
äck har varit fränkopplad för över-
ens allvar leder dock till att 5 reak-
oll. De förblir fränkopplade i flera

temet på BARSEBÄCK
Avvecklingslagen. Lagen ger rege-
tånd för kärnkraftverk mot ersätt-

ör bristande backup- strömförsörj-
AEA, som slår larm.
ember.

n underkänner BARSEBÄCK 2:s sä-
en) beslutar om åtgärder för 180 milj

2001 Talesmän för Barsebäckverket och tunga socialdemokrater börjar att tala om 2017 som möjlig slutdatum.

2001 Riksdagen beslutar att skjuta upp stängningen av BARSEBÄCK 2 till senast 2003. Skälet sägs vara brist på ersättningsenergi.

2001 (6 juni) I samtal med danske miljöminister Svend Auken upp-
repar industriminister Björn Rosengren den svenska ståndpunk-
ten att Barsebäck 2 kan stängas 2003 när frågan om ersättnings-
energi är löst.

Vem bestämmer avvecklingen: Svenska folket eller bolagen?

”Samhället skall ha ett huvudansvar för produktionen och distributionen av elektrisk kraft. Kärnkraftverk och andra framtida anläggningar för produktion av elektrisk kraft av betydelse skall ägas av stat och kommun. *Övervinster i vattenkraftproduktionen indrages genom beskattning.*” (min kursiv).

När man läser den sista raden på valsedeln för Linje 2 i folkomröstningen om kärnkraft 1980, den segrande linjen, kan man börja fundera hur det då är möjligt för Vattenfall att köpa in sig i t ex tysk kärnkraft. Har inte övervinsterna dragits in till staten? Eller räknar man vinsten efter investeringar på andra marknader? Eller gäller andra regler när ett företag bolagiseras? Klart är att Vattenfall blir allt mindre svenskt.

I början av 1990-talet låg Vattenfalls hela omsättning inom Sverige. I slutet av år 2000 hade cirka 75 procent av omsättningen flyttat utomlands. Hur gick det till och varför? Jo statliga Vattenfall bolagiserades 1992. Från att ha varit en statlig inkomstkälla och underordnad politiska beslut blev Vattenfall AB ett affärsdrivande företag med enbart vinstintresse och utan socialt ansvar.

Allt vad som kan frigöras i pengar kastar man in på den europeiska marknaden för att kunna vara med och leka med de stora pojkarna. Att detta innebar att överta kärnkraftverk, brunkolsgruvor och kol-kraftverk bekymrar inte Vattenfalls ledning. Det gäller att växa. Tittar man på kartan på www.vattenfall.se, sid 1, ser det nästa ut som en karta från Stormaktstiden. Vi vet hur det gick sen med den stormakten. Hur går det för Vattenfall när nästa kärnkraftsolycka inträffar?

Så här ser det internationella Vattenfalls el-energimix ut idag: 0,05% vindkraft, 31% vattenkraft, 36% kärnkraft och 33% kolkraft. Vattenfall skriver själva om sitt energival: ”Att Vattenfall förvärvar andelar i företag vilkas energiproduktion baseras på sten- och brunkol har ifrågasatts. Vattenfalls omvandling till ett europeiskt energiföretag skall dock inte ses i ett svenskt energipolitiskt perspektiv. Förvärvens syfte är inte att försörja Sverige med el producerad i Tyskland och Polen. Skälen är affärsmässiga, Vattenfall behöver bli väsentligt större och vara närvarande på en större del av den nordeuropeiska marknad som vuxit fram. Den elproduktion Vattenfall förvärvar bedöms som fullt acceptabel och nödvändig i de länder där den bedrivs.”

Frågan är om det är etiskt försvarbart att ett statligt företag köper polska kolbaserade kraftvärmeverk och brunkolsgruvor i östra Tyskland. Vad säger vår miljöminister om detta?

Fem miljoner abonnenter måste man ha för att kunna vara med och konkurrera på den europeiska marknaden, skriver Vattenfall. Själva har de sex. Investeringarna har främst gjorts i Tyskland, Finland och Polen. Affärsverksamheten pågår med full intensitet. När de nu aktuella affärerna slutförts har omsättningen nära nog fyrdubblats från 28 till omkring 100 miljarder kronor, antalet kunder har tredubblats från 2 till 6 miljoner och antalet anställda har femdubblats från 8 till strax över 40 tusen. Försäljningen av el har ökat från 87 till 180 TWh och försäljningen av värme från 5 till 35 TWh.

Nu är ju inte Vattenfall ensamägare till de energiföretag som de köpt in sig i. Snarare finner man ett virrvarr av korsvist ägande mellan de olika aktörerna. Styrelseordförande i PreussenElektra (som är delägare i Ringhals, som i sin tur äger Barsebäck 2), Hans-Dieter Harig har medgivit att detta korsvisa ägande är en del i strategin att försvåra kärnkraftsavvecklingen i Europa.

Och i detta spel medverkar Vattenfall. Detta med den politiska majoritetens goda minne. Man tar sig för pannan!

Eia Liljegren-Palmær

Marschminnen

Marschen 1979 före folkomröstningen kallade vi Solmarschen, alla banderoller var solgula. Olle Leissner, Joakim Lentz och jag var ledningsgrupp. Jag enleverades för en intervju med Jan Danielson, som fått uppdrag av Aftonbladet att skriva ett tvåsidors reportage om Barsebäck.

För första gången fick han en beställd artikel refuserad. Det var Yrsa Stenius som gjorde det. Reportaget var inte politiskt korrekt. Sedan fick Eva Moberg sparken från tidningen Vi för sina antikärnkraftskrönikor. Tystnaden lade sig över pressen.

Ett starkt minne är när danska OOA (Organisation til Oplysning om Atomkraft) överlämnade ett stort inramat foto av Barsebäckverket, taget från Langelinie i Köpenhamn, till Ingvar Carlsson. Lena Warrer säger med kraft och vänlighet, ”Kjære Ingvar Carlsson. Prøv at se det med vore øjne.”

Vi trodde att det skulle gå att övertyga beslutsfattarna. Det tror vi faktiskt ännu!

Ninna Widstrand